

Vergaderjaar 2019–2020

26 643

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Nr. 649

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 november 2019

Toegankelijker, begrijpelijker en persoonlijker

Het kabinet wil met NLDIGIbeter¹ de Nederlandse overheid voor burgers en bedrijven toegankelijker, begrijpelijker en persoonlijker maken. Het veilig en gemakkelijk uitwisselen van elektronische gegevens tussen burgers, bedrijven en overheid draagt daaraan bij. Het gebruik van open standaarden is nodig om het veilig en betrouwbaar elektronisch uitwisselen van gegevens tussen ICT-systemen en met burgers en bedrijven mogelijk te maken. Een standaard is een afspraak die is vastgelegd in een specificatiedocument. Een standaard is open, wanneer die vrij bruikbaar is en door iedere softwareleverancier kan worden ingebouwd in een ICT-systeem. Standaardiseren kan overigens ook door het maken van procesafspraken of door te werken met een gemeenschappelijke aanpak of voorzieningen zoals shared services.

Ik heb VKA/Berenschot gevraagd te onderzoeken hoe het gebruik van open standaarden kan worden gestimuleerd en verbeterd. Ook heb ik hen gevraagd om aanbevelingen te doen voor een betere handhaving van, en het toezicht op, de toepassing van open standaarden door overheden.

Kabinetsreactie

In de bijlage bij deze brief komen per thema de belangrijkste bevindingen van de onderzoekers aan bod². Vervolgens volgt de reactie daarop van het

¹ NLDIGIbeter is in samenhang tot stand gekomen met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie en de Nederlandse Cybersecurity Agenda. Deze strategieën vormen gezamenlijk het motorblok voor digitalisering.

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

kabinet. De brief is tot stand gekomen met inbreng van diverse partijen, zoals het Forum Standaardisatie³.

Hiermee zet het kabinet een aantal acties in gang die ondersteunend kunnen zijn aan de realisatie van de maatschappelijke doelstellingen voor burgers en bedrijven, zoals verwoord in NLDIGIbeter. De acties vergen een inspanning van meerdere partijen. Uiteindelijk komt het aan op de implementatie in de praktijk. Daarom zal ik u, wanneer de acties leiden tot aanpassingen in wet- en regelgeving, en er sprake is van substantiële (neven)effecten voor uitvoerende en handhavende instanties, een uitvoeringstoets meesturen.

In de bijlage ga ik ook in op de vraag van mevrouw Özütok⁴ over de verschillende manieren van beschikbaar stellen van informatie door overheden.

De Kamer wordt via de reguliere voortgang van NLDIGIbeter geïnformeerd over de vervolgacties.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops

³ Het Forum Standaardisatie heeft schriftelijk gereageerd op het onderzoeksrapport. De reactie is te vinden op www.forumstandaardisatie.nl.

⁴ Kamerstuk 26 643, nr. 619.

BIJLAGE KABINETSREACTIE INVENTARISATIE STANDAARDISATIE

Algemene bevindingen

Het rapport benoemt enkele goede voorbeelden die met behulp van standaardisatie en standaarden in de afgelopen jaren zijn gerealiseerd. Zo worden het Nederlandse stelsel van basisregistraties en de overheidsbrede overeenstemming over wat een informatieveilige overheid is en wat partijen daarvoor moeten doen, genoemd. Verder wordt als voorbeeld genoemd dat gegevens in de fysieke leefomgeving in samenhang en gestandaardiseerd worden ontsloten. Tegelijkertijd worden aanbevelingen gedaan voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen met behulp van standaardisatie. In het rapport wordt verder benadrukt dat het perspectief van de gebruiker of een levensgebeurtenis centraal zou moeten staan.

Kabinetsreactie

Het rapport bevat waardevolle inzichten en aanbevelingen op diverse beleidsdoelstellingen van NLDIGIbeter. Om standaardisatie te realiseren, is samenwerking vanuit verschillende invalshoeken (zoals beleid, wetgeving, uitvoering, belangenvertegenwoordigers, ICT-ers, opdrachtgevers en uitvoerders) nodig. Alhoewel de toepassing van open standaarden in de afgelopen jaren is toegenomen, is verdere verbetering nog wel noodzakelijk om de effecten van beleid voor burgers en bedrijven te realiseren.⁵ Standaardisatie is daarbij niet het einddoel, maar een middel om doelstellingen te bereiken. Standaardisatie kan op verschillende manieren plaatsvinden. Bijvoorbeeld door het maken van afspraken, door te werken met open standaarden of door te werken met gemeenschappelijke voorzieningen zoals shared services.

Het realiseren van de maatregelen vergt een inspanning van diverse belanghebbenden, zoals hiervoor benoemd. Daarom zal in de komende periode in overleg met hen verder worden besproken op welke wijze de aanbevelingen uit het rapport worden opgepakt. Dit zal onder meer gebeuren tijdens een werkconferentie.⁶ Bij alle voorstellen die leiden tot aanpassingen in wet- en regelgeving zal een uitvoeringstoets uitgevoerd worden om de impact en politieke afweging te kunnen maken. Bij een uitvoeringstoets wordt onder meer gekeken naar de benodigde investeringen om de verandering door te voeren en de uitvoeringskosten na implementatie.

Investeren in innovatie

De onderzoekers beschrijven de wisselwerking die er bestaat tussen standaardisatie en innovatie. Zo wordt aangegeven dat standaarden de basis kunnen vormen voor innovatie, maar ook innovatie kunnen tegenwerken. Zij adviseren om als overheid de randvoorwaarden te scheppen voor decentrale initiatieven en afsprakenstelsels, zowel in het publieke als private domein, waarmee de randvoorwaarden om tot afspraken te komen rond innovaties worden benoemd en ingevuld.

⁵ Kamerstuk 26 643, nr. 595.

⁶ Ik heb het Forum Standaardisatie gevraagd het initiatief te nemen om in de eerste helft van 2020 deze werkconferentie te organiseren.

Kabinetsreactie

Digitalisering maakt het mogelijk om op een innovatieve manier, bijvoorbeeld met voorbeeldprojecten⁷, te werken aan maatschappelijke opgaven en het kabinet zet daar fors op in binnen NLDIGIbeter. Ook is door mij in juli jl. het Digicampus⁸-initiatief gelanceerd. Daarin staan de behoeften van burgers en bedrijven centraal bij experimenten met innovatieve overheidsdiensten. Bovendien heb ik middelen beschikbaar gesteld voor innovatieve ideeën. Belangrijke criteria bij deze initiatieven zijn de meerwaarde voor burgers en bedrijven, de herbruikbaarheid van oplossingen en het gebruik van open standaarden. De inzet van deze instrumenten zou ook kunnen leiden tot een gedragsverandering ten aanzien van het gebruik van open standaarden, doordat met de experimenten nieuwe inzichten worden verkregen.

Verder heeft het kabinet in het kader van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie onderzoek gedaan naar het bevorderen van datadelen in het MKB door het maken van afspraken.⁹ In het voorjaar is gestart met de vorming van een datadeelcoalitie. Doel is om data delen tussen bedrijven mogelijk te maken en verder te stimuleren.

Beschermen grondrechten en publieke waarden

Ter bevordering van de bescherming van de grondrechten en publieke waarden, adviseren de onderzoekers om te komen tot een standaard voor goed digitaal bestuur, met bijvoorbeeld als element een keurmerk voor algoritmen.

Kabinetsreactie

Tijdens het iBestuurcongres in juli jl. is het startschot gegeven om te komen tot een code «goed digitaal openbaar bestuur».

De Minister voor Rechtsbescherming heeft op 8 oktober jl. de Tweede Kamer mede namens mij een brief gezonden over waarborgen tegen risico's van data-analyses door de overheid met daarbij richtlijnen voor de toepassing van algoritmes door overheden (Kamerstuk 26 643, nr. 641). De richtlijnen bevatten onder meer aanbevelingen met betrekking tot de vraag hoe het publiek te informeren over het gebruik van modellen, de inzet van data en effecten van algoritmen. Mijn ministerie gaat deze richtlijnen toetsen met overheden in het Transparantielab.¹⁰

Gelijktijdig hiermee is de beleidsbrief over Artificial Intelligence (AI), publieke waarden en mensenrechten aan de Kamer aangeboden. De beleidsbrief geeft een overzicht van de kansen en risico's van AI voor publieke waarden die gestoeld zijn op mensenrechten. Het beschrijft tevens bestaande en toekomstige beleidsmaatregelen om risico's voor deze fundamentele publieke waarden te adresseren.

⁷ Watergebruik bij droogte, Werk en inkomen, Overheidsdienstverlening rond overlijden en Overheidsdienstverlening rond verhuizen.

⁸ Digicampus is een samenwerking tussen wetenschap, overheid, bedrijfsleven en burgers.

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/12/30/generiek-afsprakenstelsel-voor-datadeelinitiatieven-als-basis-van-de-digitale-economie>.

¹⁰ Kamerstuk 26 643, nr. 588.

Dienstverlening

Voor het ontwerpen van een goede dienstverlening voor burgers en bedrijven, een andere pijler van NLDIGIbeter, komen de onderzoekers met verschillende aanbevelingen, waaronder het advies om kaders voor publiek-private samenwerking in afsprakenstelsels voor regie op gegevens te ontwikkelen.

Voor het bevorderen van de toegankelijkheid voor burgers en bedrijven wordt geadviseerd om de toegankelijkheidsrichtlijnen te vertalen naar praktische handvatten voor ontwerpers van websites, mobiele apps en digitale documenten.

Om de dienstverlening en begrijpelijkheid te bevorderen suggereren de onderzoekers om meer in te zetten op semantische standaardisatie rondom een levensgebeurtenis. Semantische standaarden hebben betrekking op de betekenis van begrippen. Het kan voorkomen dat onder hetzelfde begrip verschillende definities bestaan of ontstaan zonder dat daar inhoudelijke noodzaak voor is. Daarom wordt geadviseerd om werk te maken van integratie van dienstverlening, begrijpelijke en geharmoniseerde wetgeving en gebruiksvriendelijk ingerichte websites.

Daarnaast wordt ter bevordering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven aanbevolen om parallel te werken aan het uniformeren van de websites van de overheid en de wijze waarop de overheid (via websites) communiceert zodat dit herkenbaar is. Volgens het rapport kan dit in positieve zin bijdragen aan de veiligheid van deze websites. Deze afspraken kunnen bovendien helpen bij het verbeteren van de dienstverlening bij (mede)overheden en binnen ketens van meerdere betrokken partijen. Ze helpen bij het eenduidig zichtbaar maken van de communicatie naar burgers en bedrijven.

Kabinetsreactie regie op gegevens

Het kabinet heeft op 11 juli jl. de beleidsbrief Regie op Gegevens aan de Kamer gestuurd.¹¹ De hierin vastgelegde lijnen zijn, zoals de onderzoekers aangeven, nog niet of maar gedeeltelijk in het voorliggende rapport meegenomen.

Het kabinet zet, als het gaat om het digitaal delen van gegevens nu vooral in op standaardisatie in de vorm van spelregels, zodat burgers, overheidsorganisaties en private organisaties weten wat zij kunnen verwachten en welke eisen zij mogen stellen bij het digitaal delen van gegevens. Dit creëert zekerheid en veiligheid voor alle betrokkenen, en is daarmee een voorwaarde voor brede acceptatie. Het kabinet zal deze spelregels verankeren in een tweede tranche van de Wet Digitale Overheid.

Het kabinet zet, bij het digitaal delen van gegevens, nu nog niet in op standaardisatie ten aanzien van de gebruikte technologie en/of functionaliteit. Hierin is op dit moment nog een grote diversiteit aan technische en functionele oplossingen, vaak vanuit het private of publiek-private domein. Dit past bij de fase waarin deze innovatie zich bevindt en is naar de mening van het kabinet niet alleen verklaarbaar, maar ook wenselijk. Het is in deze fase juist belangrijk om ruimte te bieden aan nieuwe initiatieven en diversiteit te bevorderen, en deze nog niet in te beperken. Op middellange termijn is ook hierin echter wel degelijk standaardisatie nodig.

¹¹ Kamerstuk 32 761, nr. 147.

Kabinetsreactie digitale toegankelijkheid

De aanbeveling van de onderzoekers sluit goed aan bij reeds lopende trajecten. Zo zijn relevante taken en rollen binnen organisaties geïnventariseerd. Verder wordt gewerkt aan de vertaling van de toegankelijkheidspecificatie naar het Nederlands. Naar verwachting wordt deze in het eerste kwartaal van 2020 afgerond.

Ik zal daarnaast uiterlijk begin 2020 in afstemming met experts en ketenpartners onderzoeken welke aanpak het meest geschikt is om de naleving door overheidsinstanties makkelijker te maken.

Kabinetsreactie semantische standaardisatie

Burgers en bedrijven hebben in verschillende omstandigheden en hoedanigheden te maken met de overheid. In sommige gevallen kan de complexiteit die is ontstaan in regelingen en toepassingen, ertoe leiden dat er voor hetzelfde begrip verschillende definities ontstaan. Het kan voorkomen dat een inhoudelijk noodzaak daarvoor niet (meer) bestaat en dat de verschillen ongewenste bijeffecten hebben voor burgers en bedrijven. Ik heb daarom het Forum Standaardisatie en het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) gevraagd om vanaf begin volgend jaar samen met belanghebbenden de kansen van semantische standaardisatie in kaart te brengen aan de hand van de levensgebeurtenis «van werkloosheid naar werk». Hierbij worden onder meer ervaringen opgedaan binnen het publiek-private afsprakenstelsel Standard Business Reporting (SBR) meegenomen. Uitgangspunt bij deze aanpak is dat wordt bekeken of ongewenste samenloop kan worden vermeden door het maken van afspraken, en zo mogelijk standaardisatie. Bij concrete suggesties zal een impactanalyse (uitvoeringstoets) worden uitgevoerd om de uitvoeringsconsequenties te bepalen. Hoewel standaardisatie in het algemeen voor vereenvoudiging zorgt, kunnen er bijvoorbeeld wel transitiekosten zijn.

Kabinetsreactie eenduidige digitale overheidsdienstverlening en communicatie

Het kabinet vindt het belangrijk dat de digitale dienstverlening van de overheid voor burgers en bedrijven begrijpelijk, toegankelijk, veilig en open is georganiseerd. Het is de taak van overheidsorganisaties om samen te werken en de overheidsdienstverlening zo te organiseren dat deze begrijpelijk en eenduidig is voor burgers en bedrijven. Tegelijkertijd dient elke overheidsorganisatie daarbinnen zijn eigen keuzes kan maken, passend bij de eigen taak, doelgroep en ontwikkelstadium. Ook dat is uiteindelijk in het belang van burgers en bedrijven. Ik ga vanaf begin volgend jaar met relevante belanghebbenden, zoals de expertgroep Gebruiker Centraal, het programma Mens Centraal¹² en het Forum Standaardisatie, om tafel. Ik streef ernaar om uiterlijk eind 2020 met hen uit te werken op welke wijze de samenwerking tussen overheden op dit terrein vormgegeven kan worden en welk ambitieniveau daarbij passend is.

Een ander aspect hiervan is de variëteit aan digitaal gepubliceerde overheidsinformatie. Die informatie dient beter toegankelijk, vindbaar en herbruikbaar te zijn. Met de wettelijke verplichting voor digitale toegankelijkheid is al een belangrijke stap in de goede richting gezet. De invoering van de Wet open overheid zal de komende jaren op het terrein van transparantie tot verdere verbeteringen leiden. Open data (van de

¹² Het programma Mens Centraal is ondergebracht bij het Ministerie van Algemene Zaken.

overheid) breed laten hergebruiken door professionals, bedrijven en burgers, maakt deel uit van de Data Agenda van het kabinet.

Deze zomer is een initiatief gestart om verschillende praktijken op het gebied van informatie produceren en publiceren bij elkaar te brengen. Onder andere Digitoegankelijk, het Forum Standaardisatie, KOOP¹³ en het Nationaal Archief zijn daarbij betrokken. Doel is om verschillende aanpakken en alternatieven bij elkaar te brengen en overheidsorganisaties inzicht te geven in afwegingen en keuzes. Die keuzes kunnen wisselen per proces, product of organisatie. Digitaal en duurzaam toegankelijk vergt goed in kaart brengen welk doel de informatie dient, voor wie en hoe lang.

Ik heb het Forum Standaardisatie gevraagd om in samenwerking met andere (overheids)organisaties tot een handreiking te komen met «beste overwegingen» voor de verschillende situaties van publiceren van informatie en de daarbij behorende standaarden, zoals PDF en HTML.¹⁴ De afgelopen jaren is door KOOP een infrastructuur gerealiseerd voor het in samenhang ontsluiten van overheidsinformatie als «linked open data»¹⁵, op basis van daarvoor beschikbare open standaarden en in directe relatie met wet- en regelgeving. Breder hergebruik van de werkwijze van KOOP kan de realisatie van eenduidige en samenhangende overheidsinformatie versterken; daarvoor is het nodig om hierop al in de fase van het genereren van informatie te anticiperen door gebruik van bepaalde standaarden. Ik heb het Forum Standaardisatie gevraagd ook op dit punt een aanjagende functie te vervullen. Het Forum Standaardisatie is onlangs met deze actie gestart en verwacht deze medio 2020 af te ronden. Hiermee wordt ook de vraag van mevrouw Özütoğ over de verschillende manieren van beschikbaar stellen van informatie door overheden afgedaan.¹⁶

Bovendien heb ik onlangs een initiatief gepresenteerd dat het doel heeft om de overheid duidelijker met burgers te laten communiceren.¹⁷ Om landelijk echt een verschil te kunnen maken, is een impuls nodig zodat alle overheidsorganisaties in begrijpelijke taal gaan communiceren. Direct duidelijke taal kan bijdragen aan het voorkomen van problemen bij kwetsbare groepen.

Vergroten informatieveiligheid overheid

Standaardisatie is een belangrijk instrument bij het vergroten van informatieveiligheid. De constatering in het rapport sluiten aan op de initiatieven van het kabinet voor het vergroten van de informatieveiligheid bij de overheid. Deze initiatieven staan in de Kamerbrief die het kabinet op 16 oktober 2018 naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.¹⁸

Deze initiatieven zijn inmiddels ter hand genomen. Zo is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO; overheidsbrede baseline ter vervanging baselines per bestuurslaag; daarmee een overheidsbrede standaardisatie) inmiddels in de Staatscourant gepubliceerd.¹⁹ Het onderzoek naar herkenbare websites is in gang gezet, de verplichtstelling van HTTPS en HSTS standaarden heeft onlangs ter consultatie voorge-

¹³ Kennis- en exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties.

¹⁴ <https://ibestuur.nl/weblog/overheid-stop-met-pdf-bestanden>.

¹⁵ Met «linked open data» wordt data op een dergelijke manier aangeboden dat er makkelijker, en zelfs automatisch, verbinding gelegd kan worden met andere data.

¹⁶ Kamerstuk 26 643, nr. 619.

¹⁷ Gebaseerd op www.directduidelijk.nl.

¹⁸ Kamerstuk 26 643, nr. 574.

¹⁹ Stcrt. 2019, nr. 26526.

leggen.²⁰ Het Forum Standaardisatie meet halfjaarlijks de mate van toepassing van informatieveiligheidsstandaarden die gericht zijn op het voorkomen van *phishing* bij circa 550 overheidsdomeinen.

Klaar voor de toekomst

Zoals in NLDIGIbeter is aangegeven, stellen wij onze visie op de rol en functie van de digitale overheid van de toekomst periodiek bij en maken we daarvoor gebruik van lopende trajecten. De onderzoekers adviseren om te investeren in het over beleidssectoren heen kunnen sturen op de doelstellingen van NLDIGIbeter door meer te sturen op prioritering en aandacht en afstemming in het OBDO op het gebied van standaardisatie. De onderzoekers suggereren de regie op de standaardisatie te versterken door een regieraad standaardisatie in te stellen die nadrukkelijk stuurt op de intersectorale standaardisatieagenda.

Verder wordt geadviseerd om te komen tot een «Digitoets» op nut en noodzaak van het gebruik van open standaarden en de digitale uitvoerbaarheid.

Ter bevordering van de interoperabiliteit, is het van belang dat de adoptie van open standaarden binnen het huidige pas-toe-of-leg-uit beleid wordt vergroot. De onderzoekers pleiten ervoor om voor handhaving en toezicht daarvan aan te sluiten bij het bestaand instrumentarium, zoals verplichte audits, standaard rapportages en horizontaal en verticaal toezicht.

Kabinetsreactie regie op standaardisatie versterken

Voor het kabinet staat het realiseren van de beleidsdoelstellingen uit NLDIGIbeter, voor burgers en bedrijven, voorop. Het kabinet onderschrijft dat het van belang kan zijn om vraagstukken op het gebied van standaardisatie die zich tussen verschillende sectoren voordoen, op te pakken, echter wel nadrukkelijk vanuit de invalshoek van de beleidsdoelstellingen. Momenteel loopt een evaluatie naar de governance van de digitale overheid. Naar verwachting zal de evaluatie in het voorjaar van 2020 worden afgerond. De suggestie over de aandacht voor standaardisatie zal ik mede in het licht van de conclusies van de evaluatie bezien.

Kabinetsreactie op Digitoets

Het belang van standaardisatie is onderkend in het wetgevingsbeleid. Zowel de Aanwijzingen voor de regelgeving als het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)²¹ borgen aandacht voor standaardisatie. Bovendien zal er, zoals reeds aangekondigd in NLDIGIbeter, een Handreiking ICT en wetgeving worden opgesteld; juist om ICT en wetgeving dichter bij elkaar te brengen en de actuele informatie daarover handzaam beschikbaar te stellen. In de handreiking worden daarom relevante aspecten met betrekking tot ICT en wetgeving meegenomen, mede aan de hand van goede praktijkvoorbeelden. Aandachtspunten en praktijkvoorbeelden met betrekking tot standaardisatie zullen daar ook onderdeel van zijn. De verwachting is dat betrokkenen bij nieuwe wetgeving met de handreiking als nadere invulling van de Aanwijzingen

²⁰ <https://www.internetconsultatie.nl/overheidswebsites>.

²¹ Ar. 3.49: Achtergrond hierbij is dat techniekonafhankelijke wetgeving de voorkeur heeft. Ar. 5.31: Indien voor de uitvoering van een regeling gegevens van burgers, bedrijven of instellingen nodig zijn, wordt voor de omschrijving van de daaraan ten grondslag liggende begrippen zoveel mogelijk verwezen naar of aangesloten bij de definities uit de wetten inzake de basisregistraties.
7.4 IAK: Gevolgen voor de ICT.

voor de regelgeving en het IAK tijdig en adequaat de relevante ICT-aspecten kunnen afwegen. Die wijze van werken versterkt het internaliseren van aandacht voor diverse ICT-aspecten bij het opstellen van nieuwe wetgeving. Het invoeren van een zelfstandige formele Digitoets inclusief een toetsende instantie is daarvoor niet noodzakelijk. De aanbeveling wordt daarom op hiervoor genoemde wijze ingevuld.

In tijden van continue technische ontwikkelingen en innovaties is het essentieel dat open standaarden toekomstbestendig zijn. Het kabinet vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk partijen geraadpleegd worden in het proces van opnemen van open standaarden op de pas-toe-of-leg-uit lijst. Het Forum Standaardisatie onderzoekt dit najaar hoe consultaties van standaarden een nóg breder publiek kunnen bereiken. De resultaten van het onderzoek worden in het voorjaar van 2020 verwacht. Dit is van belang omdat het implementeren van standaarden een complex proces is, waarin verschillende belangen meegewogen moeten worden.

Kabinetsreactie handhaving en toezicht

De aanbeveling dat aan implementatiekracht gewonnen kan worden wanneer de standaarden van de pas-toe-of-leg-uit lijst onderdeel gaan uitmaken van bestaande constructies, spreekt mij aan. Hiermee worden de open standaarden van de pas-toe-of-leg-uit lijst verder in bestaande kaders vervlochten, waardoor redelijkerwijs verwacht mag worden dat de adoptie zal toenemen.

Het is staand beleid dat overheidsorganisaties zich via het jaarverslag verantwoorden over standaarden op de pas-toe-of-leg-uit lijst. In de praktijk blijkt dat daar in het jaarverslag doorgaans weinig tot geen aandacht aan wordt besteed. Tegelijkertijd zijn er goede voorbeelden van organisaties die, om meer inzicht te geven in de achterliggende redenen, elders meer gedetailleerde informatie publiceren.²² Ik vind dat deze voorbeelden andere organisaties kunnen inspireren, en zal dit actief stimuleren. Ik zal daarnaast nog dit jaar met de Audit Dienst Rijk overleggen over prioritering van het auditen op open standaarden.

Ik zal vanaf begin 2020 verkennen hoe de toepassing van onder andere informatieveiligheid-standaarden van de pas-toe-of-leg-uit lijst in de reguliere informatieveiligheids-, bedrijfsvoerings- en controlprocessen kan worden versterkt. Ik streef ernaar om medio 2020 de verkenning af te ronden.

Daarnaast heb ik het Forum Standaardisatie gevraagd om in het eerste kwartaal van 2020 een analyse te maken naar de oorzaken waarom open standaarden niet altijd worden toegepast. De oorzaken daarvan kunnen per standaard anders zijn en zullen afhangen van de mate waarin de standaarden bijdragen aan het realiseren van prioritaire maatschappelijke doelstellingen. Aan de hand van dat inzicht kan bepaald worden welke vervolgacties noodzakelijk zijn.

Verder zal ik nog dit jaar, onder meer met opdrachtgevers en inkopers, verkennen welke mogelijkheden er zijn binnen het bestaand instrumentarium die benut kunnen worden om de toepassing van open standaarden te vergroten. Ik streef ernaar de verkenning eind 2020 af te ronden.

²² Zoals bijvoorbeeld OCW doet op de website https://www.wikixl.nl/wiki/rosa/index.php/Verplichte_standaarden en Logius op: https://publicaties.logius.nl/nl/magazine/12019/823551/verantwoording_open_standaarden.html.

Als sluitstuk van het instrumentarium, heb ik een grondslag opgenomen in de ontwerpwet Digitale Overheid, waarmee nader te bepalen standaarden van de «pas-toe-of-leg-uit» lijst wettelijk verplicht kunnen worden. Dat zal het geval kunnen zijn wanneer het pas-toe-of-leg-uit-beleid in onvoldoende tempo tot resultaat leidt.

De bovengenoemde acties kunnen ondersteunend zijn aan de realisatie van de maatschappelijke doelstellingen voor burgers en bedrijven, zoals verwoord in NLDIGIbeter. Standaardisatie kan daarvoor een hulpmiddel zijn. Het primaire doel van mijn beleid is het toegankelijker, begrijpelijker en persoonlijker maken van de digitale overheid voor burgers en bedrijven. Uiteindelijk komt het aan op implementatie in de praktijk. Daarom zal ik u bij nieuwe voorstellen, waarbij sprake is van substantiële (neven)effecten voor uitvoerende en handhavende instanties, een uitvoeringstoets toesturen.